

Agata Tatarenko

Powódź w Republice Czeskiej: prewencja i skuteczne zarządzanie

Republikę Czeską regularnie nawiedzają powodzie, głównie spowodowane nagłymi, intensywnymi opadami deszczu. W odpowiedzi na to zagrożenie władze wprowadziły środki prewencyjne, takie jak budowa tam i zbiorników retencyjnych oraz poprawa systemów ostrzegania i ewakuacji. Powódź, która rozpoczęła się na początku września 2024 r., dotknęła szczególnie południowo-wschodnie regiony kraju. Czeskie władze skutecznie zarządzają kryzysem, w tym odpowiednio wcześniej informowały mieszkańców o zagrożeniu i konieczności przygotowania się do możliwych ewakuacji. Premier Petr Fiala podjął decyzję o przeznaczeniu 40 miliardów CZK na rekultywację obszarów dotkniętych powodzią.

Republika Czeska w ostatnich latach (1997, 2002, 2009, 2010, 2013) kilkakrotnie zmagала się z powodziami, które miały znaczący wpływ na życie mieszkańców oraz infrastrukturę. Powodzie w Czechach są najczęściej spowodowane intensywnymi opadami deszczu, zwłaszcza wiosną i latem, co prowadzi do gwałtownego wzrostu poziomu rzek, takich jak Wełtawa, Łaba, Morawa i Odra. Przyczyną powodzi, która rozpoczęła się w Republice Czeskiej na początku września 2024 r., należy szukać równolegle w zmianach klimatycznych prowadzących do coraz bardziej nieprzewidywalnych wzorców pogodowych, takich jak nawalne, nagłe opady deszczu poprzedzone długim okresem suszy, oraz w działaniach, które utrudniają retencję wody, jak np. wycinka lasów.

W odpowiedzi na zagrożenia powodziowe władze Republiki Czeskiej wprowadziły działania prewencyjne, mające na celu minimalizację skutków przyszłych powodzi. Rozbudowano systemy tam i zbiorników retencyjnych, a także udoskonalono systemy ostrzegania i ewakuacji. Należy jednak dodać, że budowa zapór wodnych i zbiorników wodnych w tym państwie spotyka się z oporem aktywistów ekologicznych. W ramach współpracy międzynarodowej Czechy ściśle kooperują z sąsiadującymi państwami, takimi jak Niemcy, Austria i Polska, w celu monitorowania sytuacji hydrologicznej oraz wprowadzania zintegrowanych rozwiązań mających na celu ochronę przed powodzią.

Powódź z września 2024 r. Aktualnie Republika Czeska zmagала się z poważnymi powodziąmi, które rozpoczęły się w połowie września. Najbardziej dotknięte są regiony w południowo-wschodniej części kraju, gdzie intensywne opady deszczu spowodowały gwałtowny wzrost poziomu wód w rzekach. Pierwsze wezwania dotyczące przygotowania do ewakuacji, skierowane do mieszkańców terenów zagrożonych powodzią, władze Republiki Czeskiej wydały 11 września. Zmobilizowano służby ratownicze oraz opróżniono większe zbiorniki retencyjne, dzięki czemu uzyskano 751 mln m³ wolnej objętości, aby zatrzymać wodę z intensywnych opadów. Zamknięto wrota przeciwpowodziowe na praskim kanale Čertovka. W czasie konferencji prasowej, która odbyła się 12 września, o podjętych działaniach informowali minister środowiska Petr Hladík, pełniący również funkcję przewodniczącego Centralnej Komisji Powodziowej, oraz minister rolnictwa Marek Výborný. Zaapelowano także, aby organizatorzy odwołali wszystkie weekendowe akcje publiczne, zaś mieszkańcy Republiki Czeskiej zrezygnowali z aktywności na świeżym powietrzu z powodu zagrożenia powodziowego oraz silnego wiatru. W piątek 13 września w niektórych zagrożonych powodzią miastach zamknięto cmentarze oraz wstrzymano przyjęcia do szpitali, jeśli nie były one konieczne. Następnego dnia podjęto decyzję o ewakuacji szpitala w Boguminie, dzięki czemu cała akcja przebiegła bezproblemowo. Kolejne czeskie zagwarantowały pasażerom zwrot biletów za podróże, które miały się odbyć 14-15 września. W Pradze ustawiono specjalne ekrany, które w przypadku powodzi miałyby ochronić zabytkową zabudowę miasta w zagrożonych rejonach.

Pomoc finansowa dla powodzi. Premier Republiki Czeskiej Petr Fiala (ODS) ogłosił, że na rekultywację dotkniętych powodzią obszarów rząd przeznaczy 40 miliardów CZK (warto dodać, że tylko w samym Boguminie

szkody szacuje się na 500 milionów CZK). Osoby dotknięte powodzią mogą uzyskać natychmiastową pomoc z Urzędu Pracy. Obecnie działa już specjalny numer telefonu Urzędu Pracy, gdzie zainteresowane osoby uzyskują informacje na temat nadzwyczajnej natychmiastowej pomocy. Jej celem jest przede wszystkim tymczasowe zabezpieczenie konkretnej osoby lub rodziny, zanim będzie ona miała możliwość otrzymania wsparcia z innych źródeł, np. z ubezpieczenia. Wysokość świadczenia zależy od warunków socjalnych, majątkowych i sytuacji dochodowej gospodarstwa domowego i może wynieść maksymalnie 72 900 CZK. Nadzwyczajna pomoc doraźna przysługuje jednemu przedstawicielowi gospodarstwa domowego, czyli można uzyskać jedno świadczenie na rodzinę. Premier Fiala zapowiedział, że nie jest wykluczone, że rząd przekaże dodatkowe środki dla powodzi.

Pomoc oferują także organizacje non profit, które zbierają pieniądze i wysyłają wolontariuszy do zalanych wiosek. Wielu ekspertów, za pośrednictwem organizacji pozarządowych, zapewnia konsultacje i interwencję kryzysową. Organizacje takie jak Caritas Czeska Republika, Diakonia, Czeski Czerwony Krzyż oraz Czeskie Banki Żywności prowadzą składki na rzecz powodzi. Telewizja Czeska przygotowuje na 22 września koncert charytatywny na rzecz pomocy ofiarom powodzi, w którym wezmą udział największe gwiazdy czeskiej estrady.

Wnioski

- Powodzie, które w ostatnich latach dotyczą Republikę Czeską, są wynikiem zarówno zmian klimatycznych, powodujących nieprzewidywalne wzorce pogodowe, jak i działalności ludzkiej, utrudniającej naturalną retencję wody, np. wycinki lasów. Zmiany te prowadzą do zwiększonej częstotliwości i intensywności powodzi. Zarówno adaptacja infrastrukturalna (budowa tam i zbiorników retencyjnych), jak i strategia zarządzania ryzykiem (poprawa systemów ostrzegania i ewakuacji) są kluczowe w minimalizowaniu skutków takich katastrof. Działania te muszą być zintegrowane z polityką ochrony środowiska, aby skutecznie przeciwdziałać przyszłym zagrożeniom.
- W przypadku powodzi w września 2024 r. efektywność działań ratunkowych w Republice Czeskiej opierała się na ścisłej współpracy międzynarodowej oraz skoordynowanym zarządzaniu kryzysowym. Współpraca z sąsiednimi państwami oraz zastosowanie sprawdzonych procedur ewakuacji i zarządzania wodami pozwoliły na szybkie i skuteczne reagowanie na sytuację kryzysową.
- Czescy oraz zagraniczni eksperci pozytywnie oceniają działania władz Republiki Czeskiej w zakresie szybkiej reakcji na zagrożenie powodziowe. Władze państwowe i regionalne nie tylko podjęły odpowiednie kroki w celu przygotowania infrastruktury powodziowej (przygotowanie zbiorników retencyjnych), ale także w sposób transparentny przekazywały komunikaty o zagrożeniu powodziowym społeczeństwu i odpowiednio wcześniej wezwały mieszkańców zagrożonych terenów do ewakuacji.